

SVOBODNA SLOVENIJA

ANO XXXIV (28)

Štev. (No.) 41

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

9. oktobra 1975

„Dobrobranci so se borili proti okupatorju in komunizmu“

O polemiki, ki jo je izzvala knjiga o Edvardu Kocbeku, smo obširno informirali naše bralce. Poročali smo o vsem, kar so pisali inozemski časopisi, predvsem o vsebini člankov nemškega pisatelja in nobelovega nagrajenca Heinricha Bölla, odgovore Josipa Vidmarja, dr. Šnuderla in drugih. Vsa afera se je v zadnjih tednih nekam pomirila, toda le na videz. Komunisti v domovini se po Kocbekovem priznanju pokola domobrancev niso mogli znebiti preganjave in so zgubljali živce. Utemeljeno smo zapisali v našem listu, da so „mrtvi domobrancevi še silnejši kot so bili živi.“

Kocbek je po objavi knjige na vse napade doma molčal. Šele ko je šel v letošnjem poletju na dopust na otok Lošinj, je tam imel razgovor z nemškim novinarjem Petrom Millardom. Razgovor je Millard objavil v švicarskem tedniku „Die Weltwoche“ 20. avgusta, ki je zopet razburil partije v Ljubljani. Pa to še ni bilo vse. Na avstrijski televiziji je 9. septembra govoril Heinrich Böll in zopet povedal svoje mnenje o Kocbeku in Jugoslaviji. Böll se je do tega nastopa izogibal v pisanju o Kocbeku vprašanja o domobrancih. V navedenem nastopu na televiziji pa je naravnost povedal, da so komunisti pomorili 10.000 domobrancev (Heim-Wehrleute) in pri tem tudi ugotovil — nekaj nezasižanega za komuniste —, da so se „dobrobranci borili proti okupatorju in proti komunistom.“

Članek Petra Millarda, posebno pa ugotovitve Heinricha Bölla o domobrancih so prišle tako nepričakovano in Böllov udarec komunističnemu režimu je bil tako silen, da prvi trenutek niso vedeli kaj napraviti. Poskusil je obema odgovoriti kot prvi Mitja Gorjup, glavni urednik Dela z obširnimi člankom v številki z dne 20. septembra tega lista. Značilno je, da Gorjup v tem članku nobene trditve, niti Böllove o domobrancih ne zavrača, ampak se nekako grozi nad dejstvo, da Weltwoche bereje tudi v ljubljanskih kavarnah in da so Böllov govor na avstrijski televiziji poslušali tudi v Ljubljani. Dobesedno pravi Gorjup: „V Sloveniji veliko ljudi gleda avstrijski televizijski program in ti vedo povedati, da je šel Böll v svojih tezah tokrat še dlje kot doslej.“

Böll je vso takozvano Kocbekovo afero speljal na pravo pot, ko je pokazal na pokol domobrancev in jih prikaže kot proti-naciste, protifašiste in protikomuniste. S tem je povedal resnico, katere komunisti ne bodo mogli več prikrivati ne z molkom ne z zanikanjem ne s tako doslednim prepreevanjem da bi emigrantska literatura prihajala v domovino.

Gorjup se je tega košljivega položaja zavedal. Zato se v svojem članku spušča v stvari, ki z jedrom vprašanja nimajo nič opraviti. V uvodu očita Kocbeku, da je revidiral lastno stališče do revolucije „v kateri je pomembno in vsaj v njenem oboženem delu častno sodeloval“ in da sedaj poskuša „rehabilitirati domobranstvo v imenu nekakšnega abstraktnega humanizma.“ Oboje postavlja Kocbeka po Gorjupovem mnenju „na vidno mesto v številnih sovražnih špekulacijah z Jugoslavijo in njenim samoupravnim socializmom.“

Da Gorjup sam ni vedel, kje naj problem zagrabi, da ne bi položaja komunistov še poslabšal, dokazuje njegove navedbe, kako so na Kocbekove trditve v knjigi in poznejšo polemiko reagirali v domovini. Takole pravi: „Slovenski smo ob vsem tem reagirali seveda različno. Veliko ljudi se je čudilo in ni razumelo. Kaj Kocbek pravzaprav hoče? Za koga in za kaj mu v resnici gre? Veliko jih je bilo, ki so bili tako ali drugače vznemirjeni. „Pustite starca pri miru. Nasedel je provokaciji, ker je užaljen. Pozabimo vse skupaj. Ne gledmo nazaj. Daleč je vse to in sploh ni vse jasno, si slišal predvsem ljubljanske intelektualce.“

„Bölla pustite kar pri miru,“ so pisali Delu anonimneži. „Böll je nobelo-

KDO SE JE BORIL PROTI FAŠIZMU?

Kot smo pred dvema tednoma poročali, je letos komunistični režim v Ljubljani prepovedal udeležbo predavateljev iz Slovenije na študijskih dneh v Dragi. Tam bi se namreč govorilo o boju primorskih Slovencev proti fašizmu. Bila bi dana prilika, da bi se ponovno javno pokazalo, da se je slovenski narod že mnogo prej boril proti fašizmu kot OF.

Kaj neljuba primerjava bi se pojavila za partijo, ko bi se govorilo o slovenskem narodnem odporu napram fašizmu v predvojnih letih in o partijskem delovanju med vojno. Sploh partija ne more trpeti, da bi se poleg nje (v kolikor sama zatrjuje, ne v kolikor bi to bila resnica) sploh še kdo drug boril proti fašizmu. A ta boj je slovenski narod, živčič na Primorskem, bil dolga leta, in ni napačno, da to osvetlimo, kot so to osvetlili razni predavatelji na letošnjih dneh v Dragi.

Obdobje, ki so ga predavatelji temeljito osvetlili, spada gotovo v eno največjih epopej slovenstva sploh. Ko se je namreč na Koroškem po dveh letih po plebiscitu dežela vsaj delno pomirila, se je na Primorskem začelo stopnjevanje duhovno in fizično nasilje, pregoni, internacije, zapiranje, mučenja, divjanje fašističnih tolpa in to vseh petindvajset let do samega zloma fašizma v Italiji med zadnjo vojno, odnosno do konca druge vojne.

Kljub temu — in to je treba poudariti — je ta doba čas najbolj požrtvovalnega, predanega in zanosnega narodnega, narodnopolitičnega in narodnokulturnega dela na Primorskem.

Italijanska vojaška uprava na Primorskem je še pred mednarodno sprejeto priključitvijo Primorske in Istre k Italiji izganjala zavedne slovenske duhovnike. Že takoj ob prihodu italijanske vojske se je moral odpovedati škofiji tržaški škof Andrej Karlin, fašisti so udrli v škofijski dvorec in razdejali škofovo bivališče. Njegov naslednik Barlomasi, po rodu Italijan, je iz protesta nad preganjanjem slovenskih in hrvaških duhovnikov in ljudstva odstopil. Naslednik škof Fogar, Furlan iz Gorice, je bil s silo pregnan leta 1933. Še prej so odstranili goriškega knezoškofa dr. Sedeja (leta 1931), ki je bil prava trdnjava, ob katero so zaman butali fašistični valovi.

Ko je bilo v letu 1927 na Primorskem vse zatrto, kar je bilo slovenskega, od tiska, šol, društev, ko so zlasti po mestih Trstu in Gorici in tudi drugod javno pretepalji ljudi, ki so spregovorili kako slovensko besedo, so postale cerkvene organizacije tiste, ki so edine vzdrale in ohranjale slovensko besedo. Duhovniki so trdovratno branili slovensko besedo

vec. Vi mu ne sežete do pete, že ve kaj pravi. Če pa morda čisto slučajno ne ve, potem ga pustite v nemar. Prevelik naj bi bil Heinrich Böll, za nas Slovence.

Poleg tistih, ki so razumeli politično bistvo stvari, so bili seveda tudi taki, ki so si meli roke. Spet je bil tu primer, ki bi lahko združil domačo in tujo opozicijo, da bi, čakajoč na dan „resnice“, pripravljala teren za obračun z revolucijo in njenimi pridobitvami.

Kakšna žalostna godlja ideološke zmede, jalove opozicionalnosti, strahopetnosti, užaljenih ambicij in provincialne duhovne revščine je prišla na dan

Nekateri med nami so bili tudi samo in enostavno sentimentalni. „Pa se vendar Kocbeku res ne bo kaj zgodilo,“ so se spraševali tudi takšni, ki o Kocbeku malo ali sploh nič ne vedo.“ Tako jadicuje Gorjup.

Če bi njegove besede napisal kdorkoli v emigraciji, bi rekli da pretirava in da sploh ne pozna razmer v domovini. Toda odmev, ki ga je imelo doma v Sloveniji Kocbekovo priznanje pokole domobrancev in Böllove ugotovitve je opisal član partije in glavni urednik Dela, ki gotovo ni pretiraval in tudi pozna razmere v Sloveniji.

V polemiki pa je najbolj nevarno, če kdo tako spodsrdne, da se osmeši. In to se je pripetilo Gorjupu. Bölla je pro-

v cerkvi, poučevali krščanski nauk v slovenščini, zacvetele so fantovske in deklishe Marijine družbe, ki so gojile slovensko pesem, prirejale igre po skednjih in po najoddaljenejših vaseh in kljubovale vsemu fašističnemu pritisku, ker so bila verska društva, konkordat med Vatikanom in Italijo pa je fašistični vladi onemogočil poseganje v verske zadeve in v cerkvene stvari. Kljub temu je bilo tudi nekaj primerov žrtv med duhovniki, posebno pa mnogo internacij, policijskih nadzorstev in vseh mogočih načinov živčnega pritiska.

Primorska duhovščina, da bi lažje vzdrla, je že po letu 1920 ustanovila svojo stanovsko organizacijo Zbor svečenikov sv. Pavla, ki je združeval slovenske duhovnike na Primorskem in hrvaške v Istri.

Iz njenih vrst je zrasla tudi Goriška Mohorjeva Družba, potem ko je bilo že kmalu po prvi vojni onemogočeno dobičanje mohorjevč iz Celovca in nato iz Celja. Goriška Mohorjeva je do danes razposlala po Primorskem in po svetu, to je od leta 1925 dalje, kar nad 1 milijon knjig. Njeni prvi koledarji s platnicami so še danes edinstveni zaradi motivov takratne moderne smeri goriških umetnikov, slikarskega kroga, špacapan, čargo, Pilon in drugih, ki se je pozneje razšel.

Če so duhovniki nudili fašistični strahovladi vztrajen pasivni odpor, in ni bilo primera, da bi kdo klonil, pa se je med ljudstvom organizirala tudi odporiška organizacija, ki se ni zdržala akcij. Posledica so bili javni procesi in streljanje leta 1931 na Bazovici pri Trstu in 1940 na Opčinah.

Organizacija se je imenovala TIGR (okrajšava za Trst, Gorica, Istra, Reka) in je povezovala ljudi vseh prepričan na osnovi boja za narodne pravice. Tigrovcem so bili kmečki kot delavski fantje, študentje, organizacijo so podpirale tudi dekleta, služkinje po tržaških mestnih hišah, prenašale so tajno literaturo, informacije. Tigrovcem so pripravljali celo atentat na Mussolinija, ki je obiskal Primorsko leta 1939. Tigrovec Franc Kavs naj bi nosil polno obleko eksploziva, se približal Mussoliniju, sprožil in pognal sebe in njega v zrak. Načrt se ni posrečil.

Tigrovcem so obvladovali primorski svet od tolminskih gora, goriških ravnin do kraških in tržaških bregov. Tvegali zapore in mučenja, najhujši zapor in mučilnica je bil Coroneo v Trstu. Metode fašistične tajne policije Ovra so bile neizbrpne.

Tak je bil boj, in tak je položaj primorskih rojakov. In te čiste in junaške zgodovinske resnice ljubljanska partija ne more prenesti.

glasil za reakcionarja. Tako je napisal: „... naj bo Böll še tako velik pisatelj in antifasist, politična ocena slovenskega in jugoslovanskega marksista ali pa samo samoupravno in socialistično opredeljenega človeka v letu 1975 ob vsem tem ne more biti nič drugega kot to, da gre za reakcionarjo, antikomunistično in antihumanistično kampanjo.“

Böll bi mogel očitati reakcionarstvo le kak literarni analfabet, kar pa Gorjup ni.

Resnica prihaja tako v vsej moči na dan. Podoba pomorjenih domobrancev vstaja v vedno jasnejši luči tudi v svetu, ki spoznava, da so bili le borci za svobodo svojega naroda in nič drugega. Da so žrtvovali vse, tudi svoje življenje, da rdeči fašizem komunistični partije ne bi stopil na mesto črnega laškega fašizma in hitlerjevega nacizma, ki je našemu narodu odkrito napovedal fizično smrt.

Zadoščenje pa imamo tudi tisti, ki smo v času revolucije in okupacije v tajnih poročilih in brzojavah dopovedovali zapadnemu svetu to isto resnico, do katere je sedaj prišel Heinrich Böll. Pa je Zapadni svet v svoji naivnosti rajši verjel lažnjivi komunistični propagandi, kakor da bi sprejel našo resnico. To svojo naivnost že plačuje in če se pravočasno ne zave, jo bo še drago plačal. M. S.

La eshortación de Solzhenitsyn

El exiliado escritor soviético, Alexander Solzhenitsyn instó a los pueblos que están bajo control comunista a que tomen una posición conjunta para poder influenciar el curso de los acontecimientos mundiales.

En un mensaje a la conferencia de exiliados de países orientales europeos, que se celebra actualmente en Estrasburgo, Francia, el escritor, ganador del premio Nobel de Literatura, declaró: „La unidad espiritual de los pueblos de Europa Oriental constituye quizá la última esperanza de este continente.“

Agregó Solzhenitsyn: „La emigración de los pueblos esclavizados representa millones de seres humanos. Al unificarnos en plena confianza, al rehusar dormiros en el debilitante clima de seguridad que la condición de exiliados nos ofrece, al no olvidar a nuestros hermanos que permanecen en nuestros países, representaremos una voz y una fuerza capaz de influenciar el curso de los eventos mundiales.“

Solzhenitsyn emitió su llamamiento desde su hogar en Zurich, Suiza, y está en línea con su filosofía de que las naciones occidentales están demasiado interesadas en lograr cada vez mayor comodidad, a costo de todos los valores espirituales.

Arhitekt Ivan Pengov — umrl

Isti dan, to je 12. septembra, ko so v Kostanjevici na Krki pokopali umetnika Toneta Kralja, kakor smo poročali v zadnji številki našega lista, so pokopali v Ljubljani na Žalah arh. Ivana Pengova. Rodil se je leta 1906 v znani ljubljanski družini polobarja Ivana Pengova, ki je bil doma iz Ihana. V družini so po očetu podedovali kar trije sinovi izrazite umetniške talente: pok. slikar Slavko, kipar Božo in arh. in izvrsten risar Ivan.

Ivan Pengov se je udejstvoval na različnih področjih. V dijaških letih, ko je hodil v ljubljansko realno, je bil član Marjanske kongregacije v stolnici, katero je vodil dr. Alojzij Merhar — Silvin Sardenko. V tej kongregaciji so se dijaki z izrednim navdušenjem posvečali dramatik in prirejali v škofijski palači, kjer je imela kongregacija sedež, dramske predstave. Četudi je bil oder majhen so segali po Shakespearu (Sen kresne noči, Mackbet) Gogolju (Revizor) itd. Pokojni Ivan se je uspešno udejstvoval kot režiser in igralec. Po končani maturi je nadaljeval dramsko delo v Ljudskem odru in je bil znan kot recitator in deklamator. Že iz srednješolskih let je bil navdušen skavt, kar je ostal vse do druge svetovne vojne. Bil je eden prvih napovedovalcev v

ljubljski radijski postaji, katero službo je vršil več let. Arhitekturo je študiral pri mojstr Plečniku in se tudi kot arhitekt udejstvoval do svoje smrti. Veselilo ga je opremljanje knjig med drugim je opremljal ljubljansko Oznano, ki je bil predhodnik sedanjega lista Družina. Narisal je grbe škofoma Vovku in Držečniku.

Zadnja leta je po koncilskih načelih oplepal mnogo slovenskih cerkva s preurejanjem prezbitarijev in postavljanjem daritvenih oltarjev, novih spovednic, krstilnic in druge liturgične opreme. Njegova dela krasijo cerkve na Jensehah, v Gorjah, na Bledu, v Ribnem, na Primorskem v Kranju, v Šmartnem pod Šmarno goro, v Ihanu, na Dobravi pri Kropi, v Dobropoljah, Mirni peči in Dolenjskih Toplicah. Tam je poleg druge opreme izdelal tudi zelo posrečena slikana okna. Tudi pokopališka in sedaj župnijska cerkve sv. Križa v Ljubljani, ki je bila nekaj tako hladna in prazna, je po njegovih prizadevanjih postala prijeten božji hram. Prav zadnje čase je za to cerkev izdelal lep pogrebni križ, ki so ga ob pogrebni slovesnosti nosili pred njegovo krsto.

Za vse to njegovo veliko delo in prizadevnost se mu je v cerkvi sv. Križa ob pogrebu zahvalil škof Lenič.

Pavel Fajdiga

Lotung, septembra 1975

Sem in tja po Taiwanu

Tihomorski otok Taiwan — oba kitajski režima, celinski komunistični Maočetungov in otoški nacionalistični Čiangung smatrata za nedeljivi del Kitajske. Otoški režim ga bo „v doledni bodčnosti spet vključil v osvobodeno Kitajsko,“ celinski režim pa bo prav tako „v dolednem času spet vključil v osvobodeno Kitajsko.“ Vsak režim tisto vključitev po svoje tolmači, prav tako osvoboditev. In trenutno vse ostaja pri starem.

Vsekakor je na letališču v Taipeiju potnikom lahko opazovati severnoameriška vojaška letala, ki so del severnoameriške politike do otoka in do celinske Kitajske. Zavezništvom med Washingtonom in Taipeijem ostaja nespremenjeno, dasi je po Pekingju hodil bivši severnoameriški predsednik Nixon in čeprav namerava v kratkem na obisk v Peking tudi sedanji severnoameriški predsednik Ford. Taiwanska dnevnik China Post in China News skoro dnevno poročata o pripravah Fordovega potovanja v Peking in stikata v zakulisje Bele hiše v zvezi s tem potovanjem. Enoglasno prepričanje na otoku je, da Ford Taiwana ne bo (še) prodal Pekingju, več, verujejo, da bo v Pekingju odkrito povedal, da so „interesi ZDA interesi Taiwana in obratno“. V nekaterih krogih pa celo prevladuje mnenje, da bo Ford potovanje odpovedal, ker da bo Washington na eni strani počakal novih čistk na celinski Kitajski, v katerih se lahko močno menja partijski aparat do vrha, na drugi strani pa se Ford v svoji volilni kampanji ne bo hotel pred ameriškim javnim mnenjem kompromitirati s kakršnim koli popuščanjem pred kitajskimi komunisti, najmanj v zvezi s Taiwanom. Vsekakor je zunanje-poli-

tično razpoloženje na otoku mnogo bolj optimistično, kakor je bilo, ko sem pred dvema letoma hodil tod okoli.

Obisk bivšega severnoameriškega obrambnega ministra Lairda v Taipeiju je bil te dni močno publiciran. Laird je izjavil, da „ima Taiwan pravico do svobode ipd.“ imel več sestankov z najvišjimi taiwanskimi civilnimi in vojaškimi oblastmi. V Taipeiju se je mudil tudi vrhovni poveljnik severnoameriškega tihomorskega letalstva. Kazno je, da se Bela hiša poslužuje takih obiskov svojih „bivših“ ali „nižjih“ funkcionarjev za vzdrževanje rednih stikov s taiwanskim režimom, ne da bi proti njim komunistični Peking mogel uradno protestirati.

Notranjepolitični položaj na otoku je ostal po Čangkajškovi smrti nespremenjen. Po velikih žalnih slovesnostih, ki so trajale mesec dni po Čangkajškovi smrti, se je na otok vrnilo normalno življenje. Čangkajškovo sin je bil emoglasno izvoljen za vodjo Kuomintanga, edine režimske stranke, a je na ministrskih mestih izvršil nekatere zamenjave, za katere trdijo, da v pozitivno smer. Umrl Čangkajšek je bil po verbi protestant, njegov sin ne izpoveduje nobene vere. A po zakonu so na otoku „vse vere enakovredne in zaščitene,“ ki ga režim tudi dejansko izpolnjuje.

Misijske postojanke, tako katoliške kakor protestantske, so na otoku gosto posejane. Ker je Maočetungov režim pognal vse nekitajske misijonarje s celinske Kitajske, se je veliko teh preselilo na Taiwan, deloma pa se razkropilo po Filipinskem otočju, po Indoneziji in drugih državah Daljnega vzhoda.

Lotunška St. Mary's Hospital se lah-

(Nad. na 3. str.)

RAZMEJITVENI DOGOVOR MED ITALIJO IN JUGOSLAVIJO

KRIVDA SLOVENSKE IN JUGOSLOVANSKE KP

V sredo, 1. oktobra t. l. sta Rim in Beograd objavila, da sta se sporazumele urediti vprašanje razmejitve med Italijo in Jugoslavijo v slovenskem Primorju.

Italija, kakor poročajo tiskovne agencije, „se odpoveduje vsem svojim teritorialnim zahtevam na vzhodni jadranski obali, ki je sedaj pod kontrolno Jugoslovanske vlade,“ istočasno pa se Jugoslavija „odpoveduje svojim teritorialnim zahtevam nad Trstom in ostalim delom slovenskega Primorja, ki je sedaj pod kontrolo Italije.“

Prvi, ki je italijansko-jugoslovanski dogovor dal v javnost, je bil sedanji Titov zunanji minister Miloš Minić, kateri je v beograjskem parlamentu objavil, da sta se Italija in Jugoslavija „dogovorili rešiti vse medsebojne obmejne spore.“

Italijanski predsednik Aldo Moro pa je nato v italijanskem parlamentu izjavil, da gre za „italijansko odpoved“ do področij sedaj pod jugoslovansko kontrolo, toda „ta odpoved je potrebna, ker z neodvisno in mirno Jugoslavijo nismo izpostavljeni na svoji vzhodni meji. Mir gradimo z odpravljanjem dejavnikov napetosti. Vsi moramo pri tem sodelovati, četudi z nekaj žrtvami,“ je zaključil Aldo Moro.

V dogovoru sta se Italija in Jugoslavija tudi dogovorili, da bo Jugoslavija dobila v Trstu „svobodno pristaniščno cono,“ kar pa mora odobriti tudi Skupni Evropski Trg, čigar članica je Italija. V načrtu je med obema državama tudi ustanovitev „svobodne industrijske cone“ na obeh straneh meje na področju Fernetiči-Sežana ter „utrditev pri-

znanja in spoštovanja medsebojnih interesov“ na tem področju.

Italijansko tržaško prebivalstvo je novico o italijansko-jugoslovanskem dogovoru označilo za „bolečo“, češ, da se Rim odpoveduje „italijanski Istri in italijanskim postojankam na jadranski dalmatinski obali“ (Zadar in nekateri otoki). Istočasno pa se je italijansko prebivalstvo Trsta „oddahnilo, da je konec 30-letni negotovosti.“

S slovenskega narodnega stališča je dogovor partijska prepustitev slovenskega področja od Trsta proti severozahodu in ostalega slovenskega Primorja Italiji, področja, ki ga je slovenski narod izgubil po krivdi slovenske in jugoslovanske komunistične partije in njenega režima, ob koncu druge svetovne vojne. Znano je, da so zahodni zavezniki, predvsem ZDA, prav zaradi komunističnega režima v Jugoslaviji izročili Trst z okolico Italiji, da so komunizmu zaprli prosto pot v severni Jadran.

K vsej tragiki bi še pripomnili, da tudi sedanjemu dogovoru slovenski narod ne sme slepo zaupati in to iz dveh razlogov: Italija je v obeh svetovnih vojnah izdala svoje zaveznike in kristolovsko prestopila v zmagojuči tabor in nihče ne more zagotoviti, da tako ne bo storila v prihodnje; slovenska in jugoslovanska partija za obrambo svoje ideologije prodajata vsa načela in vse dogovore, ker za komunista noben dogovor ne drži, če ga ne smatra sebi koristnega. Če bo v Rimu zavladal rdeči režim, so italijanska, slovenska in jugoslovanska KP v skupni zaroti proti slovenskemu narodu, kadar koli sposobna dogovor preklicati, če bo to koristilo komunikaciji slovenskega ozemlja.

Odločni nastopi proti gverilci v Španiji

Agenti svetovnega komunizma in njihovi koristni sopotniki se tudi minuli teden še niso mogli sprijazniti s smrtnimi obsodbami, ki so doletele španske in baskovske gverilce, ker so pobili dvanajst španskih policijskih stražnikov, v svoji utopistični marksistični veri v „spremembo“ družbe. Dosegli so to spremembo, da je ogrožena družba proti njim uporabila zakon o smrtni kazni za politične kriminalce.

Španski gverilci so pretekli teden iz maščevanja ubili nadaljnjih šest policijskih organov ter sedaj okrog 32 španskim gverilcem grozi podobna usoda. Španska vlada je namreč po svoji izredni seji objavila, da zavrača proteste zahodnoevropskih in drugih vlad, kot vmešavanje v svoje notranje zadeve in da bodo vojaška sodišča še izrekla smrtne obsodbe nad političnimi morilci.

Po vsej Španiji se je večina prebivalstva postavila v obrambo obstoječega družbenega reda v državi ter so bile velike pro-frankovske demonstracije v Madridu, Sevilli, Córdoba, Barceloni in drugih španskih mestih.

V sosednji Portugalski so demonstra-

cije proti Španiji povsem prenehale, ker so Portugalci vseh barv pravilno ugotovili, da so v gospodarskem pogledu v mnogočem odvisni od dobre volje Španije. Portugal namreč iz Španije dobiva električni tok in druge energetske proizvode.

Tudi ni bilo demonstriranje proti španski vladi tako „svetovno“, kakor je pisalo nekatero zlasti levičarsko časopisje. Razen zahodnoevropskih držav, ki so itak do skrajnosti zmaterializirane in mnoge za svoje udobje pripravljene pokopati vsa načela, je proti Španiji vidno nastopala samo Mehiko. Molčala je doslej vsa latinska Amerika, molčijo ZDA in Kanada, molči Afrika, molčijo Arabci in Indija ter Japonska, da ne govorimo o komunističnih državah z ZSSR in Kitajsko vred, kjer režimi ne morejo protestirati, ker sami vseprek pobijajo svoje nasprotnike ali pa jih zapirajo v koncentracijska taborišča za najmanjše „prestopke.“

ZDA so medtem s Španijo podpisale novo obrambno pogodbo ter dogovor o nadaljnji uporabi vojaških oporišč na iberškem polotoku.

Mednarodni teden

V ČILU je vlada uvedla denarno enoto „čilski peso“ namesto dosedanjega „escuda“. Novi čilski peso velja 1000 starih čilskih escudov. Stari čilski escudo je zaradi inflacije izgubil na vrednosti toliko, da je pred zamenjavo en ameriški dolar veljal 6500 escudov. Še vedno bolje, kakor v Argentini, kjer je pretekli petek, 3. t. m. en ameriški dolar veljal na tkim. vzporednem trgu (črni borzi) 14.500 starih argentinskih pesov.

NA PORTUGALSKEM komunisti in drugi skrajni levičarji še vedno grozijo z državljansko vojno, ker se na vsak način hočejo polastiti oblasti nad večino protikomunističnega prebivalstva in vojske. Predvsem v Lizbonu je položaj za vlado močno nestalen, ker se je kontroli uprlo več levičarskih vojaških edinic. Vlada je ukazala in izvedla okupacijo vseh radijskih in televizijskih postaj v državi, da je ustavila komunistično propagando in pozivanje na državljansko vojno.

OD 1. DECEMBRA t. l. se bodo cene na mednarodnih letalskih linijah podražile za 3%, predvsem zaradi zvišanja cen petroleju od 1. oktobra t. l.

V AVSTRIJI je na predsedniških volitvah v nedeljo, 5. t. m. dobil absolutno večino dosedanji socialistični predsednik Bruno Kreisky, ki bo tako vladal Avstriji še nadaljnja štiri leta. Socialisti so dobili 93 sedežev, Ljudska stranka (demokristjani) 79 in liberalna stranka 11 sedežev v dunajskem parlamentu.

SOVJETSKI PORAZ V PERUJU

Polagoma se odkriva zavesa na odru zadnjih dogodkov v Peruju, ko je Velasca Alvarado zamenjal Francisco Morales Bermudez na čelu države. Gotovo je, da je bilo za zamenjavo več razlogov. Sedaj pa se je zvedelo, da je bil eden izmed glavnih vzrokov, da je vojska nenadoma odstavila Alvarada ta, da je omenjeni resno ogrožal varnost države. Razmerje do Čila je namreč postajalo vedno bolj napeto. Iz Sovjetske zveze je prišlo 350 tankov, ki so bili poslani na jug države v bližini čilske meje. V Peru je prihajalo iz Sovjetske zveze in njenih satelitskih držav mnogo najmodernejšega orožja. Zvedelo se je, da je Castro obljubil perujskemu vojaškemu režimu vso svojo pomoč v vseh ozirih v primeru spopada z režimom generala Pinocheta. Jasno je, da ni tega Castro napravil na svojo roko, ampak na nasvet svojega gospodarja. To početje pa se je perujskim vojakom zdelo prenevarno spricho bližine Združenih držav in oklepa južnoameriških držav, ki so nasprotno komunisti. Zato je prišlo do spremembe v vodstvu države.

Goriška in Primorska

V sredo 24. septembra ponoči je nenadoma umrl v Gorici prof. Rado Bednařik. V Gorici je bil znana osebnost, saj je v njej deloval pol stoletja. Pokojni je dovršil filozofsko fakulteto v Ljubljani po prvi svetovni vojni in se je nato vrnil v Gorico. Najprej je s-

„Zgovornost je slikarica misli. Zato tisti, ki so že naslikali, pa dodajajo še in še, naredijo zmakez namesto portreta.“

Francoski mislec Blaise Pascal (1623—1662)

Iz življenja in dogajanja v Argentini

Krvavi udar prevratne gverile, ki je v nedeljo 5. oktobra razburil mirno provincijsko prestolnico Formoso in odjeknil po vsej državi, je znova postavil na jasno, da je zatiranje prevratnosti in ohranjanje notranjega reda eden prvih ciljev, za katerimi bi morala vlada in sploh celotna državna struktura stremeti. Obsežnost dogodkov in njih grozne posledice (skoro 40 mrtvih) govori o zaskrbujočem položaju, ki ga morajo državni organi vzeti resno v roke, če hočejo da jih dogodki in okoliščine ne prehitijo.

Omenjeni dan (nedelja 5.) ob štirih popoldne, je večja skupina gverilcev, katerih število se je sukalo med 50 in 70, napadla vojašnico 29. pešpolka Infanteria del Monte v Formozi. Takrat je bil na straži konskript, sin nekega industrialca iz Santa Fe, ki je napadalcem odprl vrata, še prej pa ubil svojega tovariša na straži. Prevratniki so se razpršili po raznih oddelkih vojašnice in v svojem navalu ubili večje število vojakov. Vendar je odločen odpor, po letalu, z katerim a hudem boju, pogнал v beg gverilce, ki so na mestu pustili trinajst mrtvih tovarišev.

Istočasno je druga prevratna skupina napadla in zavzela formoško letališče El Pucu, kjer je kmalu nato pristalo letalo državne družbe Aerolineas Argentinas, v katerem je potovalo večje število gverilcev, ki so letalo vzeli pod svojo oblast. Letalo, Boeing 737, je kmalu, natrpano z gverilci, odletelo proti Iguazú, pa nato zavilo proti jugu in pristalo na nekem polju v Rafaela, provinca Santa Fe. Od tu so se prevratniki razpršili na vse strani.

Vendar je prevratna akcija, katere namen še ni popolnoma jassen, v veliki meri propadla. Prvotni namen prevratnikov je gotovo bil, zavzeti vojašnico, zapleniti večje količine orožja in morda ugrabiti višje poveljnike. Z najdragocenejšim plenom pobegniti na letalu, z ostalim pa se razpršiti po gozdnih predelih, ki jih je v Formozi dovolj. Ne smemo pozabiti tudi, da ta provinca me-

deloval pri „Goriški Straži“. Udeleževal se je še pri Prosvetni zvezi, Koroški tiskovnem društvu, pri Mohorjevi družbi, pri Novem listu in drugod. Veliko je pisal in organiziral. Še pod nemško okupacijo Gorice je leta 1944 poučeval na Slovenski gimnaziji. Po drugi svetovni vojni pa se je sploh posvetil profesorskemu poklicu in srednjih šolah na Goriškem. Od leta 1946 do upokojitve leta 1972 je učil na učiteljski, zadnja leta pa na liceju. Neposredno pred smrtjo je še zbiral material, da bi izšla v izpopolnjeni obliki brošura o pok. Lojzetu Bratužu, „Čisti žrtvi — svetel spomin“. Ta brošura je prvič izšla po smrti Bratuža, pod psevdonimom. Nenadna smrt je pokojnemu kulturnemu delavcu Bednařiku preprečila, da bi izvedel ta načrt.

POPRAVEK

V članku „V spomin Jakobu Žaklju“, v zadnji številki, se je v drugi koloni zgoraj vrnila napaka ko govori o Ivu Pirkoviču. Pravilno se glasi: „V št. Jerneju je bila centrala...“ in ne v št. Joštu, kot je pomotoma izšlo, pa je večina bralcev gotovo sama opazila.

Rev. Jože Cvelbar, ZDA

(2)

V spomin Jakobu Žaklju

e) Med poukom, ki nam ga je vodja dajal, je začel mirno razlagati, kako so bili tu in tam nekateri izdajavci že kaznovani. Na vprašanje, kaj so pobiti izdajci, je mirno poudaril: bili so izdajavci, ki so prišli zaslužen kazni; a nič ni razložil, kaj so izdali... Tiste dni je bila v ljubljanskih cerkvah prebrana izjava škofa Rožmana, v kateri je javno obsodil umore dveh akademikov z ljubljanske univerze — Župca in Kikija —, ki sta bila ustreljena sredi ulice v Ljubljani in pri belem dnevu. Škof je izjavil: taki umori nedolžnih ljudi ne bodo skrajšali ne vojne ne gorja, ki ga preživlja naš narod... Vodja je mene vprašal, kaj mislim... Odgovoril sem mu, da morajo vojak ubogati generala, ako hočejo doseči cilj; mi moramo ubogati škofa, ako hočemo biti na pravi poti. — Nič več me ni spraševal.

d) Sedaj je prišel na vrsto Jakob Žakelj. Njega so prignali zvezanega v hišo, ko so prej pri Krvinetovih, kjer je bil doma, razbili nekaj vrat in udri v hišo. Jokl je bil vodja zadruga v št. Joštu, edine trgovine v kraju. Zadruga je razdeljevala živež na karte. Če nisi imel kart, nisi mogel dobiti hrane v zadrugi. Da je dobil vsak pravičen del,

je morala zadruga paziti na pravično razdelitev. Če bi eden dobil preveč, bi drugi dobil premalo. Komunisti so čutili, da ima Jokl velik vpliv v okolici. V zadrugo so prihajali gledat, govorit z Joklnom ne samo ljudje iz šentjoške fare, ampak tudi iz doline — Vrhniko, Horjula, drugih krajev. Nekateri so bili prav gotovo poslani z namenom, da bi Joklna pridobili za Osvobodilno fronto. Jokl je točno pisal — tako mi je kasneje pripovedoval — kdo je prišel, kdaj, kaj je govoril. Vsi zapiski so bili uničeni, ko je zadruga pogorela. Vsi tujci in vsa propaganda Joklna ni „spreobrnila“. Trden v načelih, bister, neustrašen mož, ki je znal poslušati, biti tiho, a znal jasno presoditi in ločiti zrno od plevla. Komunisti so čutili v njem trdnega delavnega vplivnega šentjoščana. Morda je bil glavni namen mitinga 19. aprila 1942, da bi uničili ugled in vpliv Jakoba Žakelja-Joklna med št. Joščani. Verjetno so upali na ta način, če uničijo njegov ugled, dobiti šentjoščane v svoje skrite mreže. Z Verda pri Vrhniko so menda prihajali v št. Jošt propagatorji — še predno sem prišel v št. Jošt — a niso ničesar dosegli. Ljudje so gledali v njih volkove v ovčjih oblačilih. Zdrava kmečka pamet hitro

spozna, kje je zrno, kje so pleve. Če sem tu in tam govoril z ljudmi o OF, je bila kratka obsodba tale: Točno še ne vem, kaj je Osvobodilna fronta, a ne more biti dobra, ker so se za njo navdušili in se ji pridružili najprvo ljudje, ki jim delo, poštenje, vera, Cerkev, škof malo mar. Tako je razpoloženje šentjoščanov do OF že takoj v začetku bilo neprijazno, če že ne sovražno.

Komunistična taktika uničiti ugled Joklna na mitingu se ni obnesla. Vodja mitinga je začel mirno s hinavsko sladkobo govoriti o zadrugi, postrežbi v njej; omenjal možnosti, da bi ljudje ne bili pravično postreženi, da ne dobe, kar jim pripada. Morda bi bili bolje postreženi, če bi bil kdo drugi bolj pravičen v zadrugi. Kar naprej je ljudi v sobi vpraševal in jih vzpodbujal, naj povedo, ako so trpeli pri razdelitvi hrane na karte v zadrugi kako krivico. Ker smo vsi za pravico in resnico, naj se nihče ne boji povedati resnice, če je krivico trpel v zadrugi, če je bil morda celo g. Žakelj krivičen pri delitvi hrane vaši družini. V novem redu, ki bo prišel, se bo treba iznebiti vseh pijavk, popraviti vse krivice, imeti na vodstvenih položajih ljudi, ki jim je na srcu blagor bližnjega... Vodja je spraševal posameznike, ali so v resnici dobili v zadrugi vse, kar jim je šlo. Niti eden od navzočih ni dolžil Joklna kake krivice. Kdor je bil osebno vprašan, če

vse dobi v zadrugi, kar mu gre, je odgovoril: „Vse, kar sem smel dobiti po kartah.“ Komunist je pa kar naprej pritiskal na ljudi, kar naprej je hotel prepričati ljudi, da je Jokl nepravilno, da mu ni šlo za blagor ljudi. Komunist bi rad dosegel, da bi ljudje Joklna obsodili, zavrgli. Tako bi bil namen mitinga dosežen...

Po dolgih spraševanjih pa se je zgodilo, česar nihče izmed nas ni pričakoval, najmanj pa seveda komunisti. Mladostno dekle je s svojo zdravo kmečko pametjo, pa tudi ostrostjo in neustrašenostjo, začela napadati komuniste: Zakaj napadate Joklna? On je pošten, meni da v zadrugi vse, kar mi pripada na karte. Če bi meni več dal, pa drugim ne bi mogel dati, kar jim pripada. Jokl je pošten, mi ga poznamo, vas pa ne poznamo, kdo ste. Kdo vas je klical na št. Jošt? Pojdite, odkoder ste prišli. Jokl je bil zaprt pod Nemci. Kaj pa vi? Mi se med seboj poznamo. Mi ne rabimo nikakih tujcev, da bi nam povedali, kdo je Jokl. Pustite nas pri miru. Mi vas nič ne rabimo... — Še sedaj se smejem, ko se spomnim, kako je zdravo kmečko dekle ugnalo vsevednega komunistu v kozji rog. Komunisti so poslušali, nekaj so mrmrali, odgovarjali, se zagovarjali. Kaj naj naredo? Ali naj pokažejo pravo barvo: ustrele, odženejo dekle? Odločnega, resnicoljubnega mladega kmeč-

kega dekleta so se komunisti zbal. Čutili so svoj poraz. Cilja niso dosegli: niso mogli uničiti ugleda Jakoba Žaklja. Miting je bil končan. Ko so Joklna zvezanega peljali z mitinga domov — nevarnost je bila, da bi ga ustrelili, so še prizanašali, mesec dni kasneje tega ne bi — na poti proti Krvinatovi hiši ga je komunist brcal. Jokl pa je za vsako brco rekel Boh lonaj... Spet brca, spet Boh lonaj... spet brca, spet Boh lonaj. Komunist: „Hudič, kolikokrat pa boš rekel Boh lonaj...“ Jokl: „Vselej, ko me boš brcnil.“ In komunist je prenehal z brcanjem.

Vplivi mitinga: Vsak, ki je bil navzoč, je vedel in videl, da se bližajo hudi časi. Revolver na mizi je bil mrzel dokaz, da se komunisti ne bodo ustrašili streljanja. Naj je vodja skušal še tako mirno prepričati vse nas na mitingu kako je OF enotna, brez vsake stranke, vsak je jasno in mrzlo čutil, da je za vsem frazarenjem komunizem, ki je „nezmotljiv“ predstavnik slovenskega naroda in ki se ne bo bal rabiti revolverja, da doseže svoj namen. Komunisti so pokazali v Joklnu močno osebnost, ki so jo hoteli uničiti. Verjetno so s svojim neuspehom na mitingu še bolj utrdili vpliv Joklna na ves šentjoški okoliš in s tem proti sebi utrdili še hujšega nasprotnika.

(Konec prihodnjic)

Novice iz Slovenije

LJUBLJANA — Ljubljansko mladinsko gledališče šteje 11 igralcev, uprizorilo pa je v sezoni 186 predstav. V novi sezoni bo več avtorskih predstav, ker so ugotovili, da so bile nekatero pretežke za določene starostne dobe, nekatere pa seveda premalo zahtevne.

PTUJ — Na gradu Borl so 10. septembra odprli desetdnevno slikarsko kolonijo „Poetovia.“ Deset slikarjev in kipar iz Ljubljane, Maribora, Dunaja, Trzica, Slovenjega Gradca, Zagreba in Kopra je ustvarjalo svoje umetnine o Halozah in Slovenskih goricah.

LJUBLJANA — Ljubljansko Delo se je s 16. septembrom odreklo vsakodnevni uvodnikom. Verjetno mu manjka dobrih uvodničarjev. V nadomestilo za uvodnik so uvedli od ponedeljka do petka posebno „mnenjsko“ stran z naslovom: „Stališča, mnenja in komentarji,“ kjer bodo bralci dobivali temeljno razlago „političnega in siceršnjega“ dogajanja pri nas in v svetu. Na tej strani so tudi „slavni izreki“ sedanjih komunističnih veljakov ter kratki izpisi iz tujih listov.

LJUBLJANA — Šolsko leto se je že pričelo in šolska vodstva so morala rešiti vprašanja učiteljev po svojih močeh. Kljub vsemu je tretjina razpisov ostala brez odziva. Aprila meseca so v „Prosvetnem delavcu“ objavili razpisov prostih mest v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah. Seznan je bil dolg 24 časopisnih strani, mest pa je bilo okoli 1700. A ta razpis ni bil popolnoma uspešen in zato so julija v istem listu objavili ponoven spisec na 14 časopisnih straneh, ki je obsegal okoli 1200 mest. Na mnogih šolah niso dobili vseh učiteljev, ki bi jih potrebovali.

MARIBOR — Mariborsko letališče potrebuje še veliko denarja za izgradnjo, a ne ve, kje naj ga dobi. Zato so pri podjetju Letališče Maribor prosili za dodatnih 800.000 dinarjev pri mariborski občini, ki jih bo menda dala iz izvenproračunskih sredstev. Istočasno je občina svetovala podjetju, naj ne zapušča preveč ljudi... Pereč problem je tudi financiranje tuje opreme letališča, to vprašanje pa finančno tudi še ni rešeno.

LJUBLJANA — Železniško gospodarstvo Ljubljana računa, da bo imela v letu 1975 izpad transportnih dohodkov v višini 512 milijonov dinarjev. Povedali so tudi, da za naprej ni videti izboljšanja vse dokler ne bodo našli načina za ustrezno delitev tovora na ceste in železnico. O tej emotni prometni politiki pa razpravljajo že leta in leta, a še niso našli skupnega jezika.

BATUJE PRI AJDOVŠČINI — Razstavo poljedelskega orodja in strojev so pripravili v tem kraju. Odprta je bila 5. septembra, pod okriljem združenega slovenskega kovinarskega podjetja „Fužinar“; razstave so se udeležili obrtniki iz Batuj, Ajdovščine in Murske Sobote. Na razstavi je bilo tudi nekaj novih strojev, ki jih ta podjetja doslej še niso izdelovala.

CELJE — Okoliškimi celjskim gozdovom grozi uničenje. Uradno so ugotovili, da spuste celjske tovarne dnevno v zrak nad tri tisoč ton žvepla. Najhujši

onesnaževalec je Celjska cinkarna s 64 odstotki, sledi štorska železarna s 17% in EMO z 11%. To so sicer izsledki izpred treh let, pa se dosedaj ni še nič spremenilo, le da zastrupljanje vsak dan merijo. Plini so že uničili 400 hektarjev gozda, na 10.200 hektarjih bližnjih gozdov pa je zaradi slabega ozračja poškodovanih že kakih 20 odstotkov drevja.

LJUBLJANA — Avgusta je bila industrijska produkcija le za 0,9% večja kot avgusta 1974. Toda zaloge so se povečale za 30%. Dovolj domačih naročil je imelo avgusta le 63% slovenskih podjetij, dovolj tujih naročil pa le 47%.

TRZIC — Trziška predilnica in tkalnica je praznovala 14. septembra 90-letnico obstoja. Ob tem jubileju so od sredstev namenjenih za proslavo dali 60.000 dinarjev Onkološkemu inštitutu v Ljubljani in trziškimi šolam za pomoč socialno šibkim učencem. Pa saj v socialističnem raju ne more biti socialno šibkih slojev... ali pa ni raj?

ZALOG — Mladi samski železničarski delavci so dobili svoja stanovanja v prvem železničarskem domu, ki so ga zgradili iz združenih sredstev delavcev železničarskega gospodarstva. V stanovanjskem delu doma je 60 štiriposteljnih in 82 dvoposteljnih sob; cena za posteljo v štiriposteljni sobi 150 din, v dvoposteljni sobi pa 250 din mesečno. V gostinskem delu je jedilnica s 330 sedeži in sodobna kuhinja, v kletnih prostorih pa štiristezno avtomatsko kegljišče.

Umrli so od 6. do 15. sept. 1975:

LJUBLJANA — Kristina Lesar r. Kuk, 83; ing. Oskar Pečak, up. univ. prof.; Ivan Otujac, up.; Ivan Pengov, dipl. ing. arch.; Janez Erlih, ekonomist; Ivanka Šegatin r. Jama; Aljož Kozel up.; Anton Snoj, up.; Janez Zorč, up.; Tone Kralj, 75, akad. slikar in kipar; Daniel Sedeu, up. vet. laborant; Vinko Demšar; Ana Šerc; Jože Kralj, up.; Frančiška Curk, snazilka; Tončka Gobec; Marijana Kuralt r. Avguštin, 83; Marjan Saje, up. železničar; Marija Marka r. Kroljič; Marija Renčel r. Kolenc, 84; Antonia Dekleva r. Benčič; Hinko Jurca, up. PTT; Mara Dobrila r. Rožič; Ljudmila Mencej r. Humski; Cirila Ropret, 65, up.; Luka Jeza, up. žel., 83; Nežka Vončina, Ivanka Potokar, up. učiteljica.

RAZNI KRAJI — Avgust Kavšek, miz. moster, Stična; Jože Meden, sofer, Hrovača pri Ribnici; Kristina Šopar, Vojnik; Adolf Vanič, 91, Krško; Danica Belinc r. Štravs, škofljica; Marija Franečič r. Dekleva, Vremski Britof; Vlasta Gala r. Zupančič, Trbovlje; Frančiška Boltežar, 78, Šmartno pod Šmarno goro; Angela Trajkovič r. Francič, 77, Vevče; Franc Ilc, up. geometer, Črnomelj; Amalija Lah r. Weingerl, 79, Kamnik; Erna Kenda, Maribor; Frančiška Drnovšek r. Zupančič, 79, Breg; Angela Pisk, up., Bohinjska Bistrica; Karel Kralj, pravnik, Gornja Radgona; Genca Meden, Begunje pri Cerknici; Franc Koščak, Vrhnika; Karolina Jordan, Jama; Roza Druškovič r. Vrečko, 91, Maribor; Francka Pici r. Kovač, Zg. Kašelj; Franc Kaltnekar, up., Kranj; Ludvik Mugerli, delavec, Semič; Jože Janežič, posestnik, Peč pri Polici; Viktorca Mahorčič, Novo mesto; Vera Smrekar, Vevče; Jaroslav Štoviček, književnik, Zagreb (pokopan v Krškem); Davorin Hočevar, Mekinje; Katarina Strutih r. Tavčar, Trzic; Antonija Bambič, Novo mesto; Jože Jamnik, Gostče; Vekoslav Koprivnik, up., Novo mesto; Pavla Koder r. Štrekelj, Trzic; Jakob Skumavec, Bled; Jože Klopčič, up. račun., 58, Vižmarje; Ludvik Beranič, up. račun., Radenci; Ivan Pirč, up., 79, Kamnik.

Manili na Filipinah, v Hong Kongu, v Saigonu v Vietnamu, v Phnpenhu v Kambodži, v Bangkoku v Tajski, v Džakarti v Indoneziji, itd.

Bolnišnica v Lotungu se je v zadnjih dveh letih močno razširila. V petek, 12. t. m. je bila slovesno odprta velika nova trinadstropna bolnišniška šola, ki ima v štirih letnikih nad 500 učen, v vseh strani otoka in drugih daljnovzhodnih držav. Reka bolnikov je neprekinjena, zdravniški in upravni aparat bolnišnice vedno širši.

Nemajhen vzrok velikega življenjskega napredka Lotunga je prav ta bolnišnica. A splošen gospodarski in kulturni napredek na otoku je povsod močno viden. V delu je vrsta cest, nadaljujejo železniške proge, odpirajo nove rudnike, industrializira se ribištvo, iz tal rastejo cementarne, kemične tovarne, poljedelstvo se mehanizira. Življenjska raven se je visoko dvignila, gospodarstvo stoji na trdnih nogah. Taiwan je ena redkih držav na svetu, da se je vrednost njene valute (taiwanskega dolarja) napram ameriškemu dolarju zvišala. Pred dvema letoma je veljal en ameriški dolar 40 taiwanskih dolar-

„Fantje, držite skupaj!“

OB ŽEGNANJU V SLOMSKOVEM DOMU

„Kaos današnjih dni trka na vrata naših družinskih in društvenih domov. In silna je borba za mladino. Da se bo mogla naša mladina svobodno odločiti za dobro proti zlu, je naša skupna slovenska naloga!“ Prof. Tine Vivod v slovnostnem govoru.

Vsako večje srečanje v Slomškovem domu je praznik: nasmejani obrazi, postrne barve narodnih noš, vonj po nageljnih, roženkravtu in rožmarinu, vsele melodije naše godbe. Tak je bil uvod v nedeljo 28. septembra.

Dobrodolici predsednika Franceta Vestra je sledila sv. maša pri Mariji Pomagaj. Dvorana ni mogla sprejeti vseh udeležencev. Cerkevno opravilo je spremljalo lepo petje ramskega cerkvenega pevskega zbora pod vodstvom R. Čamernika. Msgr. Anton Orehar je v cerkvenem nagovoru poudaril pomen poglobitve v našem verskem življenju. Berila sta brala ga. Helena Zupan Malo-yrhova in Matevž Potočnik.

Izredno veliko rojakov je ostalo na kosilu v prijetni družbi. Pohvaliti je treba zlasti neumorno strežno osebje.

Popoldanskega programa se je udeležilo še več rojakov. Spored je napovedovala gdč. Ivanka Makovec, posamezne točke pa odlično povezovala Slovenska mladinska godba pod vodstvom Toneta Skubica.

V začetku je prinesel pozdrave osrednjega društva Zedinjene Slovenije njen predsednik Marjan Loboda. On je bil tisti, ki nas je spomnil na skoro pozabljeno oporoko pokojnega g. Janeza Kalana: „Fantje, držite skupaj!“ Marsikatera upognjena postava se je spet vzravnala, marsikatero ugaslo oko je spet mladeniško zableščalo. Ne tujina, ne materializem, ne idejni sovražniki!

nam ničesar ne morejo, dokler bomo eno!

Sledil je nastop zbora otrok Slomškove šole pod vodstvom gdč. Anice Šemrov, ki nam je zapel Ko dan se zaznava, Mi smo lovci in Zeleni gozd.

Nato so nastopile s teoladnimi vajami deklice najmanjše, srednje in višje skupine pod vodstvom gdč. Marije Novak in prof. gdč. Lučke Šušteršič. Fantje so se pomerili v talni telovadbi. Vodil jih je Jožko Novak.

Za spremembo je zadonela spet pesem: gdč. Helena in Ciril Loboda sta nam na harmoniko v spremstvu kitare zaigrala: Tam gor na ravnem polju, Sodček piva in Polka. Naslednja točka je bil slavnostni govor prof. Tineta Vivoda, ki smo ga objavili že v prejšnji številki.

Najmlajša folklorna skupina pod vodstvom ge. Eme Kessler nam je zaplesala: Čuk se je oženil.

Mladinska folklorna skupina pa nas je razveselila s sledečimi plesi: Kovtri in žaklji, Rezijanka, Svatbena polka in Polka je ukazana.

Za zaključek je neumorna Mladinska godba zaigrala še: Čiška Marička, še prej pa v povezavi sledeče melodije: Slovenci, Orlovski koračnica, Triglavski koračnica, Sonatina, Slovenec sem, Sokolska koračnica, Most čez reko Kwai in Na tujih tleh.

Po končanem sporedu se je mladež zavrtila ob zvokih plošč, starejši pa so se zadržali obujajoč prijetne spomine.

Žegnanje v Slomškovem domu je ob štirinajsti obletnici blagoslovitve potrdilo voljo njegovih ustanoviteljev: „S Slomškovim imenom v Slomškovem domu za tretji in četrti rod!“

SLOVENC I V ARGENTINI

NOVA MAŠA G. PETRA OPEKE

V nedeljo 5. oktobra je bilo v Slovenski vasi novomašno slavlje misijonarja g. Petra Opeke, na katero so prihiteli številni rojaki iz vseh področij Velikega Buenos Airesa. O tem vselem dogodku naše skupnosti, bomo podrobno pisali v prihodnji številki našega lista.

VEČER PESNIKA HRIBOVŠKA

Slovenska kulturna akcija se je ob trideseti obletnici naše narodne tragedije spomnila s petim kulturnim večerom (20. IX. 75) vseh žrtev kulturnikov, ki jim je vojni čas nasilno zasul usta in jih prisilil k molku.

Večer je bil posvečen pesniku Ivanu Hribovški z reminiscenco na vse tiste, ki jim je svoboda misli in besede pomenila vse.

Vodja literarnega odseka, g. Papež, je vodil večer in se obenem v izbranih besedah dotaknil veličine pesnika Hribovškega.

Hribovšek in Balantič sta dva pesnika, ki ju družijo vzporednost poti: oba vojaka-domobranca v boju za zmago svobode duha in večnostnih lepot; oba žrtvi istega sovražnika-partizana v svojih polnih mladih letih, še preden je zablestela njuna zvezda. In oba predmet ostrih bojov, segajočih v naše dni, za njuno prisvojitve: oba smo odkrili, izdali in rešili mi, zdomski Slovenci, ki so nam pritisnili pečat izdajalcevi oni, kateri niso pomišljali razdejati in uničiti kulturne zaklade, kar smo jih imeli, a se danes žolčno tepejo zato, da bi ta dva velika pesnika mogli zapisati na

svojo stran. Svoj čas so ju obsuli s svincem, danes bi ju želeli posaditi na svoj tron. Svojo krivdo in zločine naj bi priznali in popravili napake: izdali oba pesnika v srcu Slovenije, katere zvesta sinova sta bila.

Tine Debeljak je prispeval za večer svojo obširno in tehtno diskusijo z Jožetom Javorškom-Brejcem o pesniku Hribovški, nad katerim si ta lasti kot njegov prijatelj neko mentorstvo, a ni za njegovo fizično rešitev v tistih dneh nič storil, še manj po tridesetih letih uspel izdati pesnika v domovini. Pesnik Vl. Kos je napisal tehtno dokumentaren esej o pesniku, ga postavil v čas in na mesto v naši zdomski literaturi.

Umetniški užitek sta priklicala v pesmi dva naša najboljša recitatorja: ga. Pavci Eiletz in g. Frido Beznik ter nas z recitacijo ozko in toplo povežala v svet pesnika Hribovškega.

Človek je odhajal z večera obogaten z zlahtnostjo pesnikovo in s prepričanjem, da je mogoče tudi v današnjem času razbiti obroče mrtve snovitosti in se pomuditi v svetu lepote duha. —jkc

ZAHVALA

Pri plačilu razlike za povišano naročnino so prispevali še za tiskovni sklad: Carapachay: 1 naročnik \$ 240; 3 naročniki, \$ 520, \$ 30, \$ 10 - skupaj \$ 560; San Justo: 3 naročniki, \$ 60, \$ 30, \$ 20, skupaj \$ 110; San Martin: 2 naročnika, \$ 30, \$ 200, skupaj \$ 230; Slovenska Vas: 1 naročnik \$ 60; Mar del Plata: 2 naročnika \$ 40, \$ 40, skupaj \$ 80; Kanada: F. M. 2 dol.; ZDA: F. M. 2, J. B. 28, M. E. 7, A. R. 3, skupaj 40 dol.; Venezuela: I. R. 6 dol.

Svobodna Slovenija se vsem iskreno zahvaljuje.

SLOVENC I P O S V E T U

TORONTO, Kanada

Blagoslovitev spominskega križa

Kanadski Slovenci so imeli svojo spominsko svečanost v nedeljo, 14. septembra v Midlandu, na kraju kanadskih mučencev. Ta spominska svečanost je bila združena s spokornim romanjem in slovesno blagoslovitvijo spominskega križa, ki so ga torontski Slovenci postavili ob 30-letnici vetrinjske tragedije v spomin vsem žrtvam komunizma in vojne v Sloveniji. Vseh teh svečanosti se je udeležilo rekordno število kanadskih Slovencev in ves program se je izvršil v najlepšem redu. Vsi so pri tem složno sodelovali. Posebno lep vtis je napravil skupen nastop vseh protikomunističnih borcev — članov Tabora in Vestnika.

Spominsko sv. mašo je daroval g. Jeretina ob asistenci g. dr. Blatnika. Ob tej priložnosti je imel g. Jeretina pomemben in globok govor. — Popoldanski spored se je vršil pri spominskem križu na prostem. Vsa ogromna množica rojakov se je zbrala okoli križa, ki ga je blagoslovil g. Jože Časl in imel pri tem tehten nagovor, v katerem je poudaril pomen križa, ki je simbol krščanstva. V obrambi križa so v komunistični revoluciji padali naši najboljši kakor so v znamenju križa dali življenje midlandski mučenci. — Dekle v narodni noši je okoli križa potresla prst, prineseno iz Slovenije. Gospa Petričeva, ki je izgubila tri sinove, pa je pred križ položila venec rdečih nageljnov. Pred spomenik sta jo spremljala predstavnika obeh borbeških organizacij: Stane Pleško (Tabor) in Ciril Prezel (Vestnik). Dekle v narodni noši pa je položila šopek rož v pripravljeno vazo. Moški zbor je obučeno zapel nekaj žalostink. Sledil je krajši spominski govor Staneta Pleška. Ves spored je spretno vodil Vilko Čekuta.

Ta lepo uspeša spominska svečanost je bila zaključena s petimi litanijami Matere Božje in molitvijo križevega pota pri postajah, ki so zunan na gričku. Pri vseh je napravila ta lepa svečanost zelo globok vtis.

AVSTRALIJA

V Sydneyu so imeli 10. septembra mašo zadoščenico za pokojnim Vuletom Rupnikom v slovenski cerkvi v Maryland. Udeležili so se je bivši slovenski domobranci ter pokojnikov prijatelji in spoštovalci. Navzoči so bili tudi bivši srbski prostovoljci in četniki. Slovensko zastavo z žalnim trakom sta držala pred oltarjem Ljenko Urbančič in Jože Komidar, bivši pripadnik Rupnikovega bataljona.

NOVA REVIIJA. V Sydneyu je izšla prva številka revije „Slovenski obzornik v Avstraliji“. Urednik je Ljenko Urbančič, izdaja pa Agencija za svobodno Slovenijo, katere tajnik je Jože Košorok. V prvi številki je povedano, da je bila Agencija osnovana leta 1966 „da izpolni politično vrzel med avstralskimi Slovenci“. V uvodnem članku je poudarjeno, da Obzornik priznava Narodni odbor za Slovenijo in ga podpira in tudi želi pripomoči k utrjevanju slovenske narodne skupnosti v Avstraliji in zato podpira Narodni svet za Avstralijo. Med članki je objavljena izjava Vladimira Menarta, člana NO „Politika za Slovence v Avstraliji“. Dalje je objavljena „Izjava in poziv Narodnega odbora za Slovenijo“ ob njegovi 30-letnici. Ponašljen je članek iz Svobodne Slovenije o domobrancih „Mrtvi so še silnejši kot so bili živi“. Med slikami je zanimiva zlasti tista, ki predstavlja bataljon domobranskih prostovoljcev pri obhodu po ljubljanskih ulicah v nedeljo 10. oktobra 1943. Bataljon vodi Ljenko Urbančič, na čelu spreveda pa nosi veliko slovensko zastavo Vladimir Menart. Poleg ostale vsebine so zanimivi spomini Jožeta Košoraka. Revija bo izhajala priložnostno.

V ANGLIJI so iznašli kemični proces, s katerim atomsko odpadke „zaprv v steklo“, ki ga nobena korozija ne more spremeniti za najmanj 200 let. V tem času pa večina atomskih odpadkov že izgubi nevarno atomsko sevanje.

Sem in tja...

(Nad. s 1. str.)

ko še vedno ponaša s slavnim slovenskim kirurgom dr. Janezom Janežem. Ostaja neumorno delaven, poln zdravega humorja, povsod iskan in od vseh ljubljani. V osemindvajsetih letih kirurgije na Kitajskem, prej na celine, sedaj na otoku, je njegovo ime postalo nezdružljivo povezano s pojmom moderne kirurgije na Doljnem vzhodu. Med ponavljanje starih zgodb spada, a kljub temu znova zapisem, da je n. pr. 8. t. m. od petih popoldne do štirih zjutraj naslednjega dne opravil šestnajst različnih operacij, od akutnega slepiča preko dvanajsternika in tumorja na maternici do kostne presaditve, itd. itd. Ob osmih zjutraj je bil spet na svojem običajnem obhodu bolnikov, zatem v ambulanti, nato na rentgen, opoldne kratek počitek, pa spet ob treh popoldne na pregledu novih bolnikov, zatem ob petih popoldne spet v operacijsko dvorano. Teden dni sem se mudil v Lotungu pa se njegov dnevi — in nočni — red ni spremenil. Tako že osemindvajset let. Ni čudno, da vedo zanj v Tokiju, v Seulu na Koreji, v

jev, danes velja 38. Samo zahodnoevropske države, Kanada in Japonska se trenutno lahko še ponašajo s krepitvijo svojih valut. Nehote sem se spomnil na Argentino. Taiwan je manjši od buenosaireske province in visoke gore (62 vrhov je nad 3.000 metrov visokih) zavzemajo nad 60% njegove površine, šteje pa 16 milijonov ljudi. Odlikuje jih izredna delavnost in trdovratnost v napredek. Vladna propaganda je v tej smeri silovita in daje sadove. Je pa tudi gospodarska politika države zanimiva. Tuja industrija iz nekomunističnih držav ima vse ugodnosti za postavljanje podjetij, ki spadajo v tkim. „industrijsko izvozno cono“, se pravi, da morajo svoje proizvode v prvi vrsti izdelovati za izvoz.

Režim na ta način ubije dve muhi na en mah: ustvarja vire dela, z zaposlitvijo domačega prebivalstva, ki se v inozemskih podjetjih tudi marsikaj nauči, od obdavčenega izvoza pa se v državno blagajno tako stekajo visoke denarne vsote za modernizacijo prometa, domače industrije, reševanja stanovanjskega problema, elektrifikacijo, itd. Seveda pri tej vrsti gospodarstva Taiwanci puščajo ob strani strah pred tujimi

podjetji, se ne menijo za nenaraven nacionalizem, nimajo občutka manjvrednosti. Otok je v polnem razmahu.

Razlika v življenjski ravni med celinsko Kitajsko in Taiwanom je nepremostljiva. V minulih dveh letih se je otok praktično motoriziral. Težko najdeš Taiwanca, ki bi se še potil na kolesu. Motorna kolesa postajajo za Taiwanca že samo po sebi razumljiv življenjski pripomoček, ki je zaradi obilice tujih avtomobilskih podjetij in nizkega obdavčenja razmeroma lahko dosegljiv. Na celinski Kitajski pa komunistični režim dopušča prebivalstvu samo kolo za prevozno sredstvo, „da bodo vsi enaki.“ A Maocetung in Čuenlaja ni videti na kolesu na pekinških ulicah!

Spomin na japonsko zasedbo otoka ostaja med Taiwanci še vedno živ in — odvrten. Japonskih grozovitosti ne morejo pozabiti. Presenetljivo je bilo, da so japonski okupatorji med 2. svetovno vojno pustili mirno živeti le avtohtono prebivalstvo otoka, ki šteje komaj 300 tisoč duš. Ti otočani prebivajo v goratih predelih otoka in se delijo na osem plemen, katerih največje šteje 60.000 duš. Sedanjí taiwanski režim jim daje

vrsto ugodnosti za zidavo hiš, nimajo davnih obveznosti, v posebnih trgovinah lahko kupujejo po znižanih cenah, itd. Iz kulturne in gospodarske zaostalosti stoletij jih režim skuša čim hitreje dvigniti v moderni čas. Misionarji imajo med njimi lepo polje dela, zlasti, ker nimajo ukoreninjene pogsanske tradicije. Družboslovci menijo, da so ostanki plemen, ki so se v davnini iz indonezijskega otočja razlila proti severu in prišla najdlje na Taiwan. Zato je tudi njihova fizionomija povsem različna od kitajske. Najstarejši „aborigenes“ nosijo na obrazu še taturane znake svojega plemena, mlajši rod to navado opušča.

Bodočnost Taiwana kot zemljepisne tvorbe je po mnenju geologov zagotovljen, ker da je že ustaljen izrastek zemeljske skorje, ki se dviga visoko nad morsko gladino. Bodočnost prebivalstva na tem otoku pa je odvisna od odnosov med dvema velesilama: njihova svoboda je v rokah Washingtona, njihova nesvoboda v rokah Pekinga. Vsekakor bi bilo za svobodni svet nespametno, če bi kdaj zaradi svojega kratkotrajnega koristoljublja izgubil važno postojanko na rocu azijske celine.

OBVESTILA

SOBOTA, 11. oktobra 1975:

V Slovenskem domu v San Martinu prirejata zvezna odbora SDO in SFZ „Večer valčkov in polk.“

Sestanek zaupnikov SKD-SLS v Slovenski hiši ob 20. Poročila in razgovor.

NEDELJA, 12. oktobra 1975:

V Našem domu v San Justo srebrni jubilej farne skupnosti in 19. obletnica našega doma s celodnevno prireditvijo.

ČETRTEK, 16. oktobra 1975:

Liga žena-mati v San Martinu bo imela izreden sestanek ob 18,30 s predavanjem zobozdravnice Snežne Osterc. Vse lepo vabljene!

NEDELJA, 19. oktobra 1975:

V Slovenski hiši ob 16 centralna misijonska proslava ob priliki svetovne misijonske nedelje.

V Slov. domu v Carapachayu po sv. maši skupno kosilo „asado.“

SOBOTA, 25. oktobra 1975:

V Slovenski hiši proslava narodnega praznika 29. oktobra in dneva slovenske zastave.

DRUSTVENI OGLASNIK

Zedinjena Slovenija organizira tudi let-s počitniško kolonijo v cordbskih hribih pri dr. Hanželiču. Kolonija bo od 26. decembra do 11. januarja 1976. Zaradi omejenega števila udeležencev, prosimo, da otroke čim prej prijavite. V poštev pridejo otroci od 7. do 12. leta. Vse potrebno bomo sproti sporočili. Prijave se sprejemajo v pisarni ZS.

Opozorjamo, da je v pisarni Zedinjene Slovenije prireditvena knjiga, v katero prosimo, da bi vpisali prireditve.

V nedeljo, 12. oktobra 1975:

Srebrni jubilej

SLOVENSKE FARNE SKUPNOSTI

V San Justu

IN 19. OBLETNICA „NAŠEGA DOMA“

Spored:

ob 7,45: pred stolnico — odkritje spominske plošče.

ob 8,00: v cerkvi — koncelebrirana sv. maša

ob 9,00: v Našem domu — dopoldanski del proslave:

ob 16,00: v Našem domu — popoldansko slavlje:

- pozdravne besede predsednika „Našega doma“
- praznični govor „Ob srebrnem jubileju“ — msgr. Anthon Orehar

• odrski prizor: Iz našega dnevnika

Besedilo: dr. Tine Debeljak

Izvedba: g. Frido Beznik

Pevske točke: mladinski zbor (g. Andrej Selan).

Po sporedu razvedrilo. Igral bo „DUC IN ALTUM“

K proslavi vsi rojaki prisrčno vabljeni!

KREDITNA ZADRUGA „SLOGA“ z. z. o. z.

Bartolomé Mitre 97

T. E. 658-6574

Ramos Mejia

Posvetovalnica za pokojninska in delavna vprašanja
posluje vsako sredo od 16. do 19. ure.

Pristojbina za člane: \$ 20.—, za nečlane \$ 50.—.

Samostojni podjetniki: člani \$ 50.—, nečlani \$ 100.—.

Posvetovalnico vodi g. Adolf Škrjanec.

V SLOGI JE — MOČ!

29. OKTOBER

SLOVENSKI NARODNI PRAZNIK

IN

DAN SLOVENSKE ZASTAVE

Proslava 25. t. m. v SLOVENSKI HIŠI pod geslom:

„Z nami okrog sveta“

Ob 30-letnici

slovenske politične emigracije

ob 19: sv. maša v cerkvi Marije Pomagaj
za vse žrtve vojne in komunistične revolucije.

ob 20: v dvorani spominska prireditev:

- 1) podrav predsednika Pripravljalnega odbora Pavla Fajdige;
- 2) beseda mladim: Tomaž Rant, predsednik SFZ;
- 3) slavnostni govor: Miloš Stare, predsednik NO za Slovenijo;
- 4) „Z nami okrog sveta“ — ob 30-letnici slovenske politične emigracije (besedilo: dr. Tine Debeljak; režija: Maks Borštnik; scena: Frido Beznik).

ob 21: slavnostna večerja.

Pripravljalni odbor

PO ŠPORTNEM SVETU

FRANCOSKI LAHKOATLET Guy Drut je znova potrdil svoje odlične telesne in tehnične sposobnosti v teku na 110 m ovire. S 13,0 s je postavil nov svetovni rekord, ki ga je doslej od letošnjega julija delil s 13,1 z ameriškim tekačem Rod Milburnom.

V ALŽIRU so se 7. septembra zaključile 7. Sredozemske igre. Največ kolajn so zbrali Italijani (51 zlatih,

Želim starejši zakonski par za oskrbnika na manjši „kinti“
v Villa Mayo

Informacije: T. E. 22-2967

TEODOSIO BREA

Očka, mamica! Veš kam gremo
v soboto, 11. oktobra?

Zvezna odbora SDO in SFZ
vabita vse na

Večer valčkov in polk

v Slovenski dom San Martin.

Mladi se bomo potrudili, da nas
bo čimveč v narodnih nošah.

V Slov. domu v Carapachayu
bo v nedeljo, 19. oktobra po sv.
maši — skupno kosilo „asado“.

Po možnosti prijave: TE:
766-4521 ali 766-6861.

40 srebrnih in 36 bronastih), Francozi so na drugem mestu s 31, 26, 24; jugoslovanski športniki na tretjem s 24, 16 in 19, Španci pa na četrtem, so zbrali le 14 zlatih, a dosegli 28 srebrnih in 29 bronastih, sledijo Turčija, Grčija, Egipt, Alžirija, Sirija, Tunizija, Libanon in Libija.

MARIBORČANKA MIMA JAVŠO-VEC, že mednarodno znana slovenska teniška igralka, je petič osvojila naslov državne prvakinje med damami. Tekmovanje je bilo končano 14. septembra v Beogradu. Javšočeva je z bratom Zoranom osvojila tudi prvo mesto v mešanih dvojicah, v damskih parih pa sta s Dvornikovo morali predati brez boja prvo mesto, ker se je Dvornikova poškodovala. Med moškimi je ponovno zmagala Nikola Špear ob odsotnosti Franulovića in Pilića.

V PRIJATELJSKI HOKEJSKI tekmi je 15. septembra reprezentanca ZDA premagala jugoslovansko ekipo v dvorani Tivoli s 6:4.

Srednješolski tečaj obvešča starše in opozarja dijake, da bo pouk 18. in 25. oktobra. Ta dan bo tudi prvi del izpitov, drugi del pa 8. novembra.

Znancem in prijateljem sporočamo žalostno vest, da je odšel
v večnost naš nepozabni oče, mož in stric, gospod

Adolf Vadnjal

Umril je 16. septembra v Melbourne, Avstralija, v 75. letu starosti.

Buenos Aires, Melbourne, 1. 10. 1975

Vadnjalovi

Ludvik Puš

(36)

NA DOLGO POT

Prišli smo do Borovelj, kjer je voznik iz neznanega razloga zapeljal na trg in ustavil. Izza vogla se je tisti hip prikazal velik križ, za njim se je pomikala počasi in pobožno procesija vernega ljudstva. Gledal sem nenavadni prizor in nisem mogel uganiti, zakaj imajo na današnji delavni dan v Borovljah procesijo. Tudi danes ne vem, zakaj so jo imeli. Vem pa, da je izredna koincidenca mojega položaja s procesijo zapustila v peripetiji mojega duševnega stanja silen, nepozaben odmev.

S temi pobožnimi ljudmi pojdi za križem, mi je velevala notranja zapoved, in se me obnašaj kot majhen otrok, ampak kot veren mož, ki ve, da je to znamenje križa svet premagalo. Stopi v duhu v procesijo, hodi za križem in zapuj! To znamenje bo ščitilo tiste, ki za njim hodijo.

Procesija je bila že izginila s trga, ko je šofer pognal proti Celovcu.

Emocionalno neurje v moji notranjosti se je poleglo, čustvo se je umaknilo pameti. Vso ostalo pot sem z ostrino logike poskušal razčleniti in vskladiti vzroke, ki so končno sprožili današnje dejanje angleške vojaške oblasti. Kakšne bodo posledice, bi moglo biti zgolj ugibanje, ki bi ne privedlo do nikakega realnega sklepa. Bilo je jasno, da Angleži koraka niso napravili na svojo pest, ampak na izrečno zahtevo zavezniške jugoslovanske vlade. Prosluli

dogovori med Amerikanci, Angleži in Sovjeti, sklenjeni v Teheranu in Jalti o izročanju oseb, ki jih bo druga stran zahtevala, so bili seveda še vedno v veljavi, čeprav so bili tačas v pretežni meri že implementirani, ko so bile ogromne mase nedolžnih ljudi, med njimi slovenski domobranci, izročeni komunističnim režimom in pobiti.

Če je torej, in ker je, jugoslovanska komunistična oblast moja izročitev uradno zahtevala so bili Angleži po mednarodnem dogovoru treh velikih sil obvezani nekaj napraviti. Storili so prvi korak in odredili mojo aretacijo. To je bilo jasno in logično. Nejasno je bilo, zakaj so se komunisti v domovini spomnili na moje „vojne zločine“ (kot se je glasila ogabna uradna terminologija) šele po več kot enem letu od konca vojne. Zakaj me niso vključili v razne procese proti vojni zločincem, ko so jih inscinerirali že prve mesece po vojni, mi krivdo z lažmi skušali dokazati in me obsoditi? S tem legalnim aktom v rokah bi zahtevali mojo izročitev in jo morda dosegli. Tega niso storili. Zakaj pa sedaj vse to, kaj se je medtem naenkrat spremenilo?

V Rožu je bila stopila v akcijo druga garnitura. Tamkaj so sprožili grdo gonjo zoper mene lokalni komunistični aktivisti. Prišel sem v njihovo akcijsko področje — odločen, znan aktiven nasprotnik komunizma in njegovih nau-

kov, in se usedel v važno, centralno ustanovo za vzgojo slovenskih deklet sredi Roža. Za informacije o mojem delu na tej šoli niso bili v zadregi. Niso hoteli vzgojitelja mojega prepričanja na tem zavodu. Znaki so kazali, da se je po vsej verjetnosti zarota skovala v Rožu.

Postopek je bil sprožen. Prvo dejanje se je začelo z mojo aretacijo. Kakšno bo drugo in naslednja dejanja? Vendar — tako mi je med vožnjo rojilo po glavi — bi se logično moglo sklepati, da me bodo sedaj, ko so začeli, ljubljanski komunisti na vsak način hoteli dobiti v svoje roke in bodo v ta namen vse storili. Misel je bila grozljiva, strahotna.

Preden sem jo do kraja dotuhtal, je voz zapeljal na dvorišče glavnega stana angleške FSS. Vojak me je peljal v nekakšno predsobo, kjer me je izročil avstrijski policiji. Ko se je to zgodilo, se je v meni porodilo upanje, da so me res pripeljali le na zaslišanje in me bodo potem izpustili. Toda po natančni premotritvi avstrijskih uniformiranih mož sem spoznal, da so pravzaprav jetniški pazniki. Upanje se je na mah podrl. Biti predan v roke jetničarjem pomeni iti v — ječo.

Čakal sem v tisti predsobi celo večnost, za vrati od koder je bilo slišati glasen pomenek, se ni nikomur nič mudilo. Tu in tam je prišel iz notranjih soban kak angleški oficir, prekorajčil se bo in me niti pogledal ni. Tedaj sem prvič v življenju občutil, da za angleškega častnika v sedanjem stanju nisem

človek, ampak samo jetnik pod njihovo oblastjo.

Končno se je pojavil suh pisar in izročil enemu med ječarji neke papirje. Nato smo vstali in se s pazniki peš napolili proti mojemu bodočemu domovanju, ki je bila — ječa. Prvi akt drame je bil končan, začeljal se je drugi.

Jetnik

Zaprta so se za menoj težka, iz debelih pokončnih železnih palic zvarjena vrata pred dolgim hodnikom. Mnogo jih je že prestopilo ta vrata, ki so bili pred menoj pahnjeni v ječo iz političnih razlogov, me je spreletela misel. Politični zapor ima svoje lastne zakone, kateri imajo po navadi z justico malo posla. Tu govorijo drugačne norme, nikjer zapisane, nikdar jasne, da bi se moglo vsaj predvidevati, do kakšnega konca utegnejo pripeljati. Le eno držijo: največkrat pri njih ne gre za pravico.

Koračili smo po dolgem hodniku, dokler se nismo ustavili pred masivnimi vrati z drobnim okencem. Ječar jih je s šopom rožljajočih ključev odprl, mi velel vstopiti in jih spet zaklenil. Znašel sem se v velikem prostoru. Od vseh strani so se uprli vame radovedni pogledi številnih prebivalcev tega prostora, jaz pa sem obstal pri vratih in nisem vedel, kam naj se obrnem. Začeli so mi kazati na prazen, železen, pogrado podoben posteljnjak s slamnačo, pregrnjeno s tanko deko in z oblečenim zglavnikom na enem koncu. S svojim kovčkom, ki so ga v sprejemnici pred železnimi vrati vsega skrbno pregledali in mi razen perila

ESLOVENIA LIBRE

Editor responsable: Miloš Stare
Director: Tone Mizerit
Redacción y Administración:
Ramón Falcón 4158, Buenos Aires
T. F. 69-9503
Argentina

Uredniški odbor:

Miloš Stare, Pavel Fajdiga,
dr. Tine Debeljak, Slavimir Batagelj
in Tone Mizerit

FRANQUEO PAGADO
Concesión N° 5775
TARIFA REDUCIDA
Concesión N° 3822
Registro Nacional de la Propiedad
Intelectual N° 1.233.341

Naročnina Svobodne Slovenije za 1. 1975 za Argentino \$ 440.— (44.000), pri pošiljanju po pošti \$ 460.— (46.000); ZDA in Kanada pri pošiljanju z avionsko pošto 18 USA dol.; za Evropo 21 USA dol. Evropa, ZDA in Kanada za pošiljanje z navadno pošto 15 USA dol.

Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados Unidos 425, Buenos Aires. T. E. 33-7213.

Prof. dr. JUAN JESUS BLASNIK

Specialist za ortopedijo
in travmatologijo

Marcelo T. de Alvear 1241, pta. baja
Capital Federal
Tel. 41-4143

telefon 628-4188.

Ordinira v torek in petek od 17 do 20.
Zahtevati določitev ure na privatni

JAVNI NOTAR

FRANCISCO RAUL CASCANTE

Escribano Público

Cangallo 1642 Buenos Aires.

Pta. baja, oric. z

T. E. 35-8827

(Bo Še)